

Keywords: *lecturer, student, aesthetically feeling, relationships, communication, pedagogical communication, emotions, senses, the beauty, sublime, comic, tragic, ugly.*

Притуленко І. В.
Українська інженерно-педагогічна академія

ПОБУДОВА УЗАГАЛЬНЕНОЇ КОМПЛЕКСНОЇ МОДЕЛІ З ЛОГІЧНОГО СТРУКТУРУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНФОРМАЦІЇ МАЙБУТНІХ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ ІЗ ПРАВА

У статті проаналізовано структурно-логічні моделі навчального матеріалу та обґрунтовано необхідність побудови узагальненої комплексної моделі з логічного структурування професійної інформації майбутніх молодших спеціалістів з права.

Автор визначає алгоритмізовану внутрішню будову узагальнена комплексна модель з логічного структурування професійної інформації.

Ключові слова: *комплексна модель, логічне структурування, професійна інформація, майбутні молодші спеціалісти з права.*

Постановка проблеми. Вища освіта, на відміну від інших напрямів освіти, має свою власну лінію розвитку, складну й своєрідну динаміку. У ній відбуваються зміни, зумовлені нагальними потребами суспільного розвитку [5]. Поступове накопичення цих змін приводить до необхідності підвищення якості професійної підготовки, що висуває нові вимоги до побудови структурно-логічних моделей змісту професійної інформації.

Володіння навичками логічного мислення є найважливішим важелем професійного становлення майбутніх молодших спеціалістів із права, при цьому не можна обійтися без фундаментального вивчення дисциплін професійного циклу, адже вони є підґрунтям для формування професійних умінь із логічного структурування професійної інформації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення психолого-педагогічної літератури й нормативних документів виявило, що сучасні уявлення про навчальну дисципліну закріплюються в її узагальненій дидактичній моделі. За твердженням І. Журавлева й А. Петрівського, цей підхід дозволяє конструювати зміст навчальної дисципліни.

Проблема відбору та структурування змісту навчальних курсів займає одне із центральних місць у сучасній дидактиці та привертає до себе увагу широкого кола дослідників. Різні підходи до вирішення цієї проблеми розкриті в працях В. А. Белікова, М. А. Данилова, Ю. І. Дикої, Л. В. Занкової, Л. Я. Зоріної, А. Н. Крутського, В. Н. Мощанського, В. Г. Розумовського, К. М. Сосницького, А. М. Сохора, А. І. Уман, А. В. Усової, В. Ф. Шаталова, П. М. Ерднієва та ін., але при цьому не були враховані форми мислення для формування професійних умінь із логічного структурування професійної інформації.

Зазвичай вивчення студентами навчальних предметів відбувається, від часткового до загального. Як показує практика, увага студентів, як правило, зосереджується на конкретних фактах, визначеннях, законах, але не на їх взаємозв'язках. Узагальнення знань, їх систематизації, усвідомлення структури в цьому разі не відбувається. Студент не розуміє, що є головним, а що – другорядним, що є причиною, а що – наслідком, який закон фундаментальний, а який – частковий, правильний лише за певних умов, припущеннях, спрощеннях, зрештою, яка ієрархія елементів і блоків професійної інформації. Отже, постає проблема необхідності врахування чіткості логіки при формуванні в майбутніх фахівців професійних умінь із логічного структурування професійної інформації.

Мета статті – проаналізувати структурно-логічні моделі навчального матеріалу, обґрунтувати необхідність побудови узагальненої комплексної моделі з логічного структурування професійної інформації майбутніх молодших спеціалістів із права.

Виклад основного матеріалу. Процес відбору й логічного структурування як основи дидактичного моделювання змісту професійної інформації майбутніх молодших спеціалістів із права, як зазначалося раніше, передбачає впровадження структурно-логічних моделей (СЛМ) професійної інформації побудови змісту професійної інформації, що реалізується в логіці навчальних планів.

СЛМ професійної інформації може виступати і як мета, і як засіб педагогічної діяльності викладачів та студентів [2]. Через їх застосування активізується розвиток творчих здібностей і логічного мислення студентів; реалізується особистісно-орієнтовний, системний та діяльнісний підходи до формування професійних умінь; можливо враховувати потреби й особливості освітнього простору.

Отже, дидактичне моделювання та методичні засади розробки СЛМ професійної інформації є ланкою, що забезпечує поєднання абстрактних, загальнотеоретичних уявлень про освіту з реальним процесом навчання. Саме в логіці професійної інформації забезпечується взаємодія методології науки, предметної галузі знань і методики, а також утілення такої взаємодії в конкретних засобах навчання.

Із цією метою при вивченні змісту професійної інформації навчальної дисципліни виділяються внутрішньодисциплінарні дидактичні цикли. Завершуючи аналіз другої складової процесу відбору та логічного структурування професійної інформації, слід зазначити, що на основі впровадження внутрішньодисциплінарних дидактичних циклів має формуватися професійна інформація в конкретних видах діяльності, характерних для майбутнього фахівця. Упродовж цієї роботи коригуються зміст і види підготовки студента.

Наступним слід розглянути зміст складової – моделювання навчальної діяльності студентів, до якої входять дидактичні засоби та методи. Ця складова забезпечує ефективне впровадження в навчальний процес внутрішньодисциплінарних дидактичних циклів, що становлять основу для логічного структурування змісту професійної інформації: по-перше, загальна орієнтація в тому, які потрібні типи й види дидактичних засобів навчання, підручники й навчальні посібники; по-друге, конкретизація призначення кожного виду дидактичних засобів навчання, визначення їх місця в низці засобів; по-третє, вказівки на необхідність формування їх у системі засобів навчання; по-четверте, загальний метод доконструювання навчального матеріалу в змісті наповнення засобів навчання [4].

Досвід роботи у вищій школі показує, що співвідношення теоретичних знань із прогнозованими професійними інформацією та вміннями – центральне питання відбору й логічного структурування професійної інформації.

Слід зазначити, що комплекс дидактичних засобів навчання, на думку А. Золотарьової, з одного боку, є носієм конкретного наукового змісту, а з іншою – виступає засібом викладання й навчання, тобто засібом реалізації методів навчання – системи норм взаємопов'язаної діяльності викладача й студентів [1].

У межах цього дослідження необхідно підкреслити особливе місце, яке займає праця А. Кузьмінського, В. Омеляненко [3, с. 159]. Автори класифікують методи навчання: за джерелами знань, за рівнем самостійної розумової діяльності, за характером логіки пізнання. На підставі аналізу цієї праці впродовж дослідження з'ясовано, що в процесі логічного структурування професійної інформації можуть бути застосовані як традиційні, так і методи дидактичного моделювання навчальних об'єктів, що характерні лише для визначеного напрямку підготовки.

До цих методів, перевірених упродовж дослідження, відповідно до методичних засад, що розробляються, відносимо: визначення професійних умінь на основі аналізу кваліфікаційних вимог Державного стандарту та практичної діяльності молодшого

спеціаліста із права; метод логічного структурування професійної інформації, тобто можливості системно структурувати великий обсяг професійної інформації; аналітико-синтетичний метод, що відображає міждисциплінарний характер професійної інформації та забезпечує можливість оперувати кількома питаннями з різних галузей професійної діяльності одночасно; метод експертного оцінювання змісту логічного структурування професійної інформації з дисциплін професійного циклу; кафедральна й міжкафедральна експертиза моделей логічного структурування професійної інформації; аналіз думок і побажань студентів щодо змісту й спрямованості курсу; метод модельних експериментів [6].

Систематичне вивчення досвіду організації та проведення занять з майбутніми юристами у ВНЗ показало, що застосування зазначених методів логічного структурування змісту професійної інформації можна звести до двох варіантів.

Перший – репродуктивний (відтворюючий) варіант передбачає сприйняття студентами фактів, явищ, їх наступне осмислення (встановлення зв'язків, виділення головного тощо), що веде до їх розуміння. Головне з викладеного (початкові положення, провідні тези, аргументація, доказ, головні висновки) студент повинен запам'ятати в пам'яті. Розуміння матеріалу веде до його засвоєння. Частина матеріалу достатньо досить довести до рівня оволодіння, що вимагає його використання або на рівні репродуктивному, алгоритмічному, або на рівні пошуковому (творчому). З огляду на це традиційна побудова навчального процесу у ВНЗ передбачає проведення лекцій, самостійної роботи студентів (у тому числі під керівництвом викладача), лабораторних, практичних занять, різних видів вправ, перевірку вивченого на семінарах упродовж самостійної роботи тощо.

Другий – продуктивний варіант передбачає, що здобуття, формування, застосування знань, має пошуковий, творчий характер. Цей варіант реалізується за допомогою побудови СЛМ змісту навчання дисципліни з організацією зворотного зв'язку. Основними ланками навчального процесу, відповідно до методичних засад, що розробляються в контексті цього дослідження, при вивченні дисциплін професійного циклу в цьому варіанті є: на теоретичному рівні: сприйняття або самостійне формулювання умов професійних завдань; аналіз умов професійних завдань; відтворення, поповнення та систематизація знань, необхідних для вирішення професійних завдань за формами мислення; на практичному рівні: вирішення професійних завдань на основі визначених раніше способів, а саме: розробка СЛМ професійної інформації, педагогічна експертиза та педагогічне моделювання; на рівні оцінювання: перевірка виконання професійних завдань, результати яких підтверджують якість сформованого професійного уміння з логічного структурування професійної інформації, тобто отримані нові знання логічно інтегруються з отриманими раніше, забезпечуючи можливість вирішення нових професійних ситуацій.

Розглянутий варіант побудови змісту професійної інформації дисциплін професійного циклу спрямований на розвиток мислення студентів, активізацію їх розумової діяльності, хоча й перший варіант не відкидає пошукових (творчих) методів пізнання.

Завершуючи розгляд третьої складової процесу відбору та логічного структурування професійної інформації, – моделювання навчальної діяльності студентів, – можемо стверджувати, що, хоча використання логічного структурування навчального матеріалу є доцільним, проте існує низка особливостей логічного структурування професійної інформації при навчанні майбутніх молодших спеціалістів із права, що зумовлено специфікою кожної окремої навчальної дисципліни професійного циклу.

Розглянувши теорії структуризації змісту навчання, методичні засади відбору й логічного структурування навчального матеріалу як основи дидактичного моделювання змісту професійної інформації, обґрунтувавши методи структуризації професійної

інформації та їх застосування, тобто визначивши теоретичні та методичні підстави побудови комплексної моделі формування професійних умінь із логічного структурування професійної інформації, завершилося до її розробки.

Для цього вважаємо за доцільне ввести поняття “узагальненої комплексної моделі формування професійних умінь із логічного структурування професійної інформації”, під яким, спираючись на проведене нами наукове дослідження, будемо розуміти систему загальнотеоретичних, логічного структурованих моделей професійної інформації – “понять”, “суджень”, “умовиводів”, що відображають професійну інформацію змісту навчання дисциплін і об’єднанні структурно-логічними зв’язками.

Упродовж розробки методичних засад щодо створення та впровадження узагальненої комплексної моделі, спираючись на визначені складові структуризації змісту навчальної дисципліни та компоненти моделі за проаналізованими підходами, з’ясовано, що узагальнена комплексна модель із логічного структурування професійної інформації повинна мати алгоритмізовану внутрішню будову, що складається з трьох взаємозалежних блоків.

Перший – підготовка узагальненої комплексної моделі – здійснюється відбір педагогічно адаптованої, комплексно-цільової та предметно-специфічної системи знань, навичок і вмінь для навчання студентів відповідно до юридичних спеціальностей; систематизація навчально-пізнавальної діяльності студентів, що спрямована на засвоєння знань, навичок і вмінь, необхідних для майбутнього спеціаліста із права.

Другий – безпосередня розробка узагальненої комплексної моделі з логічного структурування змісту професійної інформації через застосування структурно-логічних моделей – власне моделювання, проектування, конструювання й планування змісту навчання студентів дисциплін професійного циклу; побудова логічної конструкції змісту навчання студентів у навчальних семестрах та за рівнями засвоєння професійних знань, навичок і умінь.

Третій – перевірка ефективності моделі через експертне оцінювання моделі; часткову апробацію ефективності окремих її елементів у практиці навчання майбутніх молодших спеціалістів із права; коригування моделі й ухвалення рішення про її реалізацію. Третій блок відображає мету та основні завдання остаточної складової процесу відбору та логічного структурування професійної інформації.

Процес розробки узагальненої комплексної моделі з логічного структурування змісту професійної інформації в розгорнутому вигляді має визначену послідовність дій: аналіз об’єкта дидактичного моделювання, вибір форми моделювання, теоретичне, методичне, матеріально-технічне й правове забезпечення моделювання; відбір педагогічно адаптованої, комплексно-цільової та предметно-специфічної системи знань, навичок і вмінь для навчання студентів відповідно до державного освітнього стандарту; систематизація навчально-пізнавальної діяльності студентів, спрямована на засвоєння професійної інформації; збір і систематизація відомостей про недоліки, проблеми й протиріччя процесу навчання; моделювання змісту професійної інформації; систематизація професійних інформації та вмінь з урахуванням необхідної якості виконання завдань із професійної діяльності; побудова логічних конструкцій і планування змісту професійної інформації студентів у навчальних семестрах і за рівнями засвоєння професійних знань, навичок і вмінь; розробка навчальної програми дисципліни; формування робочого навчального плану; моделювання навчально-методичного забезпечення дисциплін професійного циклу; моделювання блоку контролю за ефективністю процесу навчання; експертне оцінювання узагальненої комплексної моделі з логічного структурування професійної інформації; коригування теоретичної моделі й ухвалення рішення про її реалізацію.

У блоку підготовки структури узагальненої комплексної моделі з логічного структурування професійної інформації при навчанні дисциплін професійного циклу

майбутніх правознавців важливе місце займає вибір педагогічно адаптованої, комплексно-цільової та предметно-специфічної системи професійної інформації. Педагогічна адаптація передбачає таку модифікацію або відбір із різноманіття наявної інформації, що відповідає рівню пізнавальних можливостей майбутніх молодших спеціалістів із права. Предметна специфікація означає чітке обмеження об'єктів логічного структурування, що дозволяє диференціювати об'єкти, що належать до кола професійної інформації, і визначити понятійно-термінологічний апарат, проблематику й методи вивчення дисциплін професійного циклу. Система професійної інформації, що констатує дисциплінарну побудову навчання у вищій школі, виступає при цьому об'єктом для логічного структурування професійної інформації при навчанні майбутніх молодших спеціалістів із права.

При розробці узагальненої комплексної моделі з логічного структурування змісту професійної інформації при навчанні дисциплін професійного циклу в блоці безпосередньої розробки моделі виділяємо три послідовні кроки: власне моделювання, проектування й планування. Перший крок (власне моделювання, створення контурів моделі) – це розробка мети навчання дисципліни й основних шляхів їх досягнення на програмно-цільовому рівні. Другий крок – деталізація моделі з урахуванням конкретних умов і учасників освітнього процесу. Третій крок (планування діяльності суб'єктів освітнього процесу) – розробка програмних дій; визначення форм і методів, обліку й контролю.

Упродовж узагальнення роботи викладачів ВНЗ було виявлено, що ефективність узагальненої комплексної моделі з логічного структурування змісту професійної інформації майбутніх молодших спеціалістів з права на рівні навчального плану залежить від упровадження СЛМ професійної інформації.

Завершальним блоком є перевірка якості дидактичної моделі з логічного структурування змісту професійної інформації. Зміст цього блоку складається з експериментального застосування моделі, її експертної оцінки, коригування й ухвалення рішення про використання моделі. Отже, цей блок відповідає запропонованій нами останній складовій процесу відбору та логічного структурування професійної інформації, а саме – перевірці якості формування професійних умінь із логічного структурування змісту професійної інформації.

З огляду на те, що зміст професійної інформації навчальної дисципліни вимагає свого “наповнення”, то й при побудові СЛМ професійної інформації з урахуванням форм мислення логічне структурування професійної інформації має відображатися як у структурі послідовного викладу, так і в циклічному взаємозв'язку.

Висновки. Розглядаючи практичну реалізацію побудови узагальненої комплексної моделі з логічного структурування професійної інформації при навчанні дисциплін професійного циклу майбутніх правознавців, було проаналізовано алгоритм структуризації змісту професійної інформації навчальної дисципліни.

Використана література:

1. Збірка методичних рекомендацій по розробці змісту навчання і інтенсивних дидактических систем : у 2 ч. / [під ред. А. А. Золотарева. – М., 1988, – ч. 1. – С. 25.
2. *Капченко Л. М.* Моделювання організаційно-педагогічної діяльності в системі управління професійно-технічними закладами : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 “Загальна педагогіка та історія педагогіки” / Л. М. Капченко. – К., 2002. – 20 с.
3. *Кузьмінський А. І.* Педагогіка. – 2-ге вид., перероб. і доп. / А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – К. : Знання-Прес, 2004. – 445 с. (навч.-метод. комплекс з педагогіки).
4. *Новицкая Л. Ю.* Дидактическое моделирование содержания обучения студентов юридической специальности вузов : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Новицкая Людмила Юрьевна. – М. : РГБ, 2005. – 213 с.
5. *Фіцула М. М.* Педагогіка вищої школи : навчальний посібник / М. М. Фіцула. – К. : “Академвидав”, 2006. – 352 с.

6. Хоменко І. В. Логіка : підручник для вищих навчальних закладів / І. В. Хоменко. – К. : Центр учбової літератури, 2004. – 400 с.

Притуленко І. В. Построение обобщенной комплексной модели для логической структуризации профессиональной информации будущих младших специалистов по праву.

В статье проанализированы структурно-логические модели учебного материала и обоснована необходимость построения обобщенной комплексной модели для логической структуризации профессиональной информации будущих младших специалистов по праву.

Автор определяет алгоритмизированное внутреннее строение обобщенной комплексной модели для логической структуризации профессиональной информации.

Ключевые слова: комплексная модель, логическое структурирование, профессиональная информация, будущие младшие специалисты по праву.

Prytulenko I. Construction of Generalized Complex Model of Logical Structuring Professional Information for Future Specialists With Law.

In the article analyzes the structural and logical model of educational material and the necessity of building a complex model of generalized logical structuring professional information for future young specialists with law.

The author defines internal structure of generalized complex model of logical structuring professional information.

Keywords: complex model, logical structuring, professional information, future young specialists of law.

Скиданчук С. А.
Київська державна академія водного транспорту
імені П. Конашевича-Сагайдачного

НАВЧАЛЬНИЙ ТРЕНАЖЕР ОПЕРАТОРА УПРАВЛІННЯ СУДНОВИХ ЕНЕРГЕТИЧНИХ УСТАНОВОК (ГССУ) З СИСТЕМОЮ ПОПЕРЕДЖУВАЛЬНО- АВАРІЙНОЇ СИГНАЛІЗАЦІЇ І ВИМИКНОГО ЗАХИСТУ

Стаття розглядає інтенсифікацію та покращення підготовки спеціалістів водного транспорту за допомогою навчального тренажера, побудованого на штатному судновому обладнанні.

Ключові слова: навчальний тренажер, спеціальна дисципліна, професійна підготовка, пульт сигналізації і захисту, випрямляч, трансформатор, лабораторний автотрансформатор, кінцевий вимикач, розширювальний бак.

Сьогоднішній розвиток водного транспорту, оснащення його сучасними суднами з комплексами складних енергетичних установок, обладнаних високоавтоматизованими системами регулювання, управління, сигналізації і захисту, потребує високого рівня теоретичних знань і практичної підготовки спеціалістів, які в майбутньому стануть відповідальними за їх експлуатацію та ремонт. Одне з найбільш складних проблемних питань професійної освіти сьогодні – це присутність протиріччя, що існує між вимогами суспільства до майбутніх фахівців та існуючою практикою професійної підготовки студентів. Як наслідок – у студентів-випускників часто виникають складності з працевлаштуванням після закінчення навчального закладу. Друга важлива проблема – це певне відставання рівня професійної підготовки студентів-випускників навчальних закладів від рівня професійної підготовки, яку потребують від них роботодавці як вітчизняних, так і іноземних підприємств відповідної галузі.

Особливо гостро ця проблема стосується середніх та вищих навчальних закладів водного транспорту.